Eesti-Venemaa piiriveekogude kaitse ja säästliku kasutamise ühiskomisjoni XV istungi protokoll

18. –19. septembril 2012. a **Tartus**

Kooskõlas Eesti Vabariigi Valitsuse ja Venemaa Föderatsiooni Valitsuse vahel 1997. aasta 20. augustil sõlmitud piiriveekogude kaitse ja säästliku kasutamise kokkuleppega toimus 18.–19. septembril 2012. a Tartus Eesti-Venemaa piiriveekogude kaitse ja kasutamise ühiskomisjoni (edaspidi *komisjon*) XV istung.

Eesti poole nimel tervitas istungist osavõtjaid Rita Annus, Eesti Vabariigi Keskkonnaministeeriumi kantsler, komisjoni kaasesimees.

Venemaa poole nimel tervitas istungist osavõtjaid Marina Seliverstova, Föderaalse Veeressursside Agentuuri juht, komisjoni kaasesimees.

Komisjoni kaasesimehed esitlesid poolte delegatsioonide liikmeid (lisad 1 ja 2).

Komisjoni kaasesimees Rita Annus tutvustas delegatsioonide liikmetele istungi päevakorra eelnõu. Komisjon kinnitas pakutud päevakorra.

Komisjoni istungi töökeeled on eesti ja vene keel.

Komisjon kinnitas istungi järgmise päevakorra:

1. Narva jõe vesikonna, Peipsi-Pihkva järv kaas arvatud, veemajanduse olukord ja veemajandusmeetmed 2011. aastal.
2. Narva Hüdroelektrijaama hüdrotehniliste rajatiste seisukord.
3. Veemajanduskavade / veemajandusskeemide (SKIOVO) väljatöötamise ning täitmise käik.
4. Piiriveekogude seisukord seire, ühisekspeditsioonide ja teadusuuringute andmete põhjal.
5. Eesti Vabariigi Riigikontrolli ja Venemaa Föderatsiooni Kontrollikoja tehtud Eesti Vabariigi ja Venemaa Föderatsiooni riigiasutuste tegevuse paralleelauditi tulemustest Peipsi järve keskkonnakaitse tagamise ja piiriveekogude säästliku kasutamise vallas.
6. Veeproovide hüdrokeemiliste näitajate analüüsitulemuste võrreldavus ning võrdluskatsete tegemise kord.

7. Teadus- ja rakendusuuringute põhisuundade realiseerimine.
8. Narva veehoidla kasutuseeskirjast
9. Eesti-Venemaa piiriveekogude kaitse ja kasutamise ühiskomisjoni XIV istungi otsuste täitmine töörühmades.
10. Komisjoni töörühmade jooksvad ja perspektiivplaanid.
11. Komisjoni XVI istungi toimumise aeg, koht ja päevakord.

Vastavalt päevakorrale arutas komisjon läbi järgmised küsimused:

1.

Esimese küsimuse kohta kuulas komisjon poolte ühiselt ettevalmistatud ettekannet Narva jõe vesikonna, Peipsi-Pihkva järv kaasa arvatud, veemajanduse olukorrast ja veemajandusmeetmetest 2011. aastal (lisad 3, 4, 5).

Koondettekande esitasid H. Liiv ja J. Garanža.

2003.–2011. aastal on Narva jõe vesikonna Eesti poolel veevõtu maht suurenenud 19%, sh pinnaveevõtt 19%, samas põhjaveevõtt on vähenenud 19%.

Samal ajavahemikul on Narva jõe vesikonna Venemaa poolel veevõtt vähenenud 38%, sh pinnaveevõtt 19%, põhjaveevõtt 67%. Veetarbimise vähenemine on tingitud põhiliselt pinna- ja põhjaveest joogi- ja olmeveevõtu vähenemisest seoses veevõtu range arvestussüsteemi kehtestamise ja vee säästliku kasutamise tehnoloogiate evitamisega, aga ka veekasutuse vähenemisega tootmises seoses põlevkivi kaevandamise peatamisega.

2003.–2011. aastal on Narva jõe vesikonna Eesti poolel mageveekasutus muutunud järgmiselt: joogi- ja olmeveevõtt on vähenenud 4%, veevõtt põllumajanduse tarbeks on vähenenud 22%, muudes sektorites oli vähenemine 25%. Tootmissektori veevõtt on aga suurenenud 20%

Narva jõe vesikonna Venemaa poolel on 2003.–2011. aastal veekasutus (pinna- ja põhjaveest kokku) märgatavalt vähenenud joogi- ja olmevee osas 45%, põllumajanduse veevarustuse osas 60%, tootmisvajaduste osas 16%, mis on tingitud nii tootmismahtude vähenemisest, kui ka veevõtu range arvestussüsteemi kehtestamisest.

2003.–2011. a jooksul on Narva jõe vesikonna Eesti poolel heitvete maht suurenenud. Puhastamata heitvett keskkonda 2011. aastal ei juhita. Venemaa

poolel aga vähenes heitvee üldkogus 109 mln m^3-lt 2003. aastal 65 mln m^3-ni 2011. aastal (-40%). Võrreldes 2010. aastaga on puhastamata heitvete heide vähenenud 0,53 mln m^3 võrra, puhastatud heitvee heide 7 mln m^3 võrra.

Heitvee puhastusseadmete võimsuse vähenemine 2010.–2011. aastal on seotud OS KAS Leningradslanets tootmise lõpetamisega.

Eesti poole informatsiooni kohaselt on heitvetes sisalduvate saasteainete hulk 2011. aastal järgmine: BHT_7 168,86 t/a; hõljum 387,75 t; üldfosfor 17,40 t; üldlämmastik 249,41 t. 2003. aastast 2011. aastani on toimunud keskkonda juhitud reoainete koguse vähenemine.

Venemaa poole informatsiooni kohaselt on vesikonna Venemaa poolel tervikuna_ aastatel 2003–2011 reoainete heide vähenenud järgmiselt: üldfosfor 2003. a 81,92 tonnilt/aastas – 2011. a 44,9 tonnini/aastas; üldlämmastik 2003. a 574,88 t/a – 2011. a 216,88 t/a hõljuvained 2003. a 660 t/a – 2011. a 150 t/a, ja BHT_7 vähenes 740 t/a 2003. a – 240 t/a 2011. aastal. Reoainete kogus on vähenenud seoses neid sisaldavate heitvete hulga vähenemisega.

Veemajandus- ja veekaitsemeetmete kulutuste üldsumma Narva jõe vesikonna Venemaa poolel, Peipsi-Pihkva järv kaasa arvatud, ajavahemikus 2003.–2011. a pinnaveekogudesse suunatavate heitvete puhastamiseks, nende hulga vähendamiseks ja muudeks veekogude kaitsemeetmeteks, oli 277,9 mln rubla. Eesti poolel oli 2011 aasta kulutuste summa 8,5 mln eurot.

Komisjon märkis, et poolte võetud veemajandusmeetmed Narva jõe vesikonnas, Peipsi-Pihkva järv kaasa arvatud, on järjepidevalt kaasa aidanud reoainete hulga vähendamisele ja veemajanduse olukorra stabiliseerimisele.

Komisjon võttis teadmiseks ekspert A. Iitali ettekande „Teadaolev lämmastiku ja fosfori hajukoormus, selle vähendamise võimalused ja selleks sobivad meetmed“ ning R. Reisneri ettekande „Planeeringute ja veemajanduskavade kohast veemajandusprobleemide lahendamisel ning koostööprojektide edendamisel“.

Komisjon otsustas:

1. Võtta teadmiseks koondettekanne veemajanduse olukorrast ja 2011. a võetud veemajandusmeetmete efektiivsusest Narva jõe vesikonnas, Peipsi-Pihkva järv kaasa arvatud.

2. Jätkata iga-aastast Narva jõe vesikonna veemajanduse olukorra ning poolte võetud veemajandusmeetmete tõhususe hindamist.
3. Teha veeressursside kompleksse haldamise töörühmale ülesandeks:
   3.1. jätkata Narva jõe vesikonna, Peipsi-Pihkva järv kaasa arvatud, veemajandusolukorra analüüsi ning rakendatu veemajandusmeetmete efektiivsuse hindamist. Valmistada ette koondettekanne 2012. aasta veemajanduse olukorra ja võetud veemajandusmeetmete efektiivsuse kohta Narva jõe vesikonnas, Peipsi-Pihkva järv kaasa arvatud, 1. juuniks 2013;
   3.2. analüüsida võimalusi ühtlustada poolte veemajandusmeetmete eesmärke ja ülesandeid.

2.

Teise küsimuse kohta kuulas komisjon poolte informatsiooni Narva Hüdroelektrijaama hüdrotehniliste rajatiste seisukorrast (lisad 6 ja 7).

Ettekande esitasid A. Ers ja O. Medvedev.

Eesti poole informatsiooni kohaselt toimub ASis Eesti Energia Narva Elektrijaamad reglemendikohane töö hüdrotehniliste rajatiste ja hüdromehhaaniliste seadmete korrashoiuks õigeaegselt.

Venemaa poole informatsiooni kohaselt on AS TGK-1 (*Territorialnaja Generirujuštšaja Kompanija* - Territoriaalne Elektritootmiskompanii nr 1) Narva hüdroelektrijaama (*Narvskaja GES-13*) raudbetoonist ülevoolupaisu hüdrotehnilised rajatised ja hüdromehhaanilised seadmed korras. Ekspluatatsioon, jooksev remont ja hooldustööd toimuvad õigeaegselt ning kvaliteetselt vastavalt normitehnilise dokumentatsiooni ning Venemaa Föderatsioonis kehtivate õigusaktide nõuetele.

Komisjon märkis AS TGK-1 ja AS Eesti Energia Narva Elektrijaamad edaspidise konstruktiivse koostöö tähtsust Narva hüdrosõlme nõuetekohases seisukorras hoidmisel ja tunnustas Narva hüdroelektrijaama ülevoolupaisu hüdrotehniliste rajatiste ja hüdromehhaaniliste seadmete ekspluatatsiooniorganisatsioonide tegevuse koordineerituse kõrget taset.

Komisjon otsustas:

1. Võtta teadmiseks poolte informatsioon Narva hüdroelektrijaama hüdrotehniliste rajatiste rahuldavast seisukorrast.

2. Teha komisjoni veeressursside kompleksse haldamise töörühmale ülesandeks kuulata kehtestatud tähtajal AS TGK-1 ja AS Eesti Energia Narva Elektrijaamad ettekandeid Narva hüdrosõlme hüdrotehniliste rajatiste tehnilise seisukorrast.

3.

Kolmanda küsimuse kohta kuulas komisjon poolte informatsiooni veemajanduskavade ja veemajandusskeemide (veekogude kompleksse kasutamise ja kaitse skeemide - SKIOVO) väljatöötamise ning täitmise käigust.

Ettekandega esinesid H.Liiv ja M. Kazmina.

Eesti pool informeeris Eesti Vabariigi Valitsuses 01. aprillil 2010. a kinnitatud veemajanduskava täitmisest.

Venemaa pool informeeris Narva jõe vesikonna, kaasa arvatud Peipsi-Pihkva järve ja Velikaja jõe veemajandusskeemi (SKIOVO) väljatöötamisest, samuti föderaalse sihtprogrammi „Venemaa Föderatsiooni veemajanduskompleksi areng 2020. aastani“ 2012. aastal alanud realiseerimisest ning veekogude kaitse ja kasutamise regionaalprogrammide väljatöötamisest.

Narva jõe vesikonna, Peipsi-Pihkva järv kaasa arvatud, veemajandusskeem (SKIOVO) on koostatud, käesoleval ajal toimub selle ühiskondlik arutelu Pihkva ja Leningradi oblasti munitsipaalasutustes. Veemajandusskeemi eelnõu on avalikkusele tutvumiseks välja pandud Neeva-Laadoga basseini Veevalitsuse (NLBVU) ametlikul veebilehel ning Pihkva ja Leningradi oblasti munitsipaalrajoonide veebilehtedel.

Enne 2012. a lõppu valmistatakse ette veemajandusskeemi riiklik ökoloogiline ekspertiis.

Komisjon otsustas võtta poolte esitatud informatsioon teadmiseks ning kinnitas veemajanduskavade/veemajandusskeemide (SKIOVO) väljatöötamise ning täitmise käigu kohta edasise korrapärase teabevahetuse vajalikkust.

4.

Neljanda küsimuse kohta kuulas komisjon poolte informatsiooni piiriveekogude seisundi kohta seire-, ühisekspeditsioonide ja teadusuuringute andmete põhjal. Komisjon võttis teadmiseks poolte informatsiooni piiriveekogude vee kvaliteedi kohta (lisad 8, 9, 10, 11).

Ettekandega esinesid K. Kangur, E. Loigu, V. Varlašina,J. Grinjova.

Komisjon märkis, et piiriveekogude vee kvaliteet üldiselt on 2011. aastal on olnud stabiilne.

Komisjon kuulas seire, hinnangute ja rakendusuuringute töörühma juhi R. Talkopi ettekannet Narva jõe vesikonna, Peipsi-Pihkva järv kaasa arvatud, seire Eesti ja Venemaa ühisprogrammist ja selle eesmärkidest (lisa 12)

Komisjon otsustas:

1. Võtta informatsioon piiriveekogude seisukorrast teadmiseks.
2. Soovitada pooltel jätkata uuringuid Narva jõe vesikonna, Peipsi-Pihkva järv kaasa arvatud, lämmastiku ja fosfori loodusliku ja inimtekkelise koormuse koostisosade määramiseks.
3. Pooltel teostada seiret vastavalt kinnitatud programmidele.
4. Seire, hinnangute ja rakendusuuringute töörühmal esitada ettepanekud seireandmete tõhusamaks kasutamiseks poolte veemajandusmeetmete planeerimisel.

5.

Viienda küsimuse kohta kuulas komisjon komisjon kaasesimeeste R. Annuse ja M. Seliverstova ning R. Talkopi ettekannet Eesti Vabariigi Riigikontrolli ja Venemaa Föderatsiooni Kontrollikoja tehtud Eesti Vabariigi ja Venemaa Föderatsiooni riigiasutuste tegevuse paralleelauditi tulemustest Peipsi järve keskkonnakaitse tagamise ja piiriveekogude säästliku kasutamise vallas.

Komisjon otsustas tunnistada paralleelauditi tulemuste olulist tähtsust ja võtta tehtud soovitused arvesse pooltevahelise edasise koostöö kavandamisel:

- laiendades komisjoni koosseisu, lisades kummalgi poolel asja-omase valdkonna järelevalveasutuste esindajad;

- tõhustada komisjoni tegevust proovivõtu ja proovide analüüsimetoodika täiustamisel, seireandmete võrreldavuse tagamisel, seireandmete tõhusamal kasutamisel ja asjaomaste riigieelarve kulude optimeerimisel;
- ühtsustada poolte veemajanduskavade eesmärgid ja ülesanded.

6.

Kuuenda küsimuse kohta kuulas komisjon informatsiooni veeproovide hüdrokeemiliste näitajate analüüsitulemuste võrreldavuse ning võrdluskatsete tegemise korra kohta, piiriüleste vete seires osalevate laborite analüüsitulemuste võrreldavuse ja 2012. a korraldatud võrdluskatsete kohta (lisa 13).

Ettekannetega esinesid H. Alleman ja J. Grinjova.

Komisjon märkis, et kavandatud meetmed on täidetud, analüüsitulemuste hea võrreldavus on saavutatud enamiku näitajate osas.

Komisjon otsustas:

1. Jätkata veeanalüüsi võrdluskatseid talvise ühisekspeditsiooni ajal Pihkva järvel ja ühisekspeditsioonil Narva veehoidlal, et jõuda analüüsitulemuste võrreldavuseni.
2. Pooltel pöörata tähelepanu vajadusele korraldada personali väljaõpet, uuendada seire materiaalset baasi ja metoodikat.

7.

Seitsmenda küsimuse kohta kuulas komisjon informatsiooni rakendusuuringute põhisuundade realiseerimisest (A. Jaani, lisa 14).

Komisjon kuulas poolte informatsiooni teadus- ja rakendustööde põhisuundade realiseerimisest, teadus- ja rakendustööde ülevaate koostamisest, tööde tulemuste analüüsist ja Komisjoni jaoks asjaomaste soovituste koostamisest.

Komisjoni kinnitatud 14 põhisuunast toimusid vaadeldaval perioodil (2009–2011) olemasolevatel andmetel tööd kümnes suunas; kokku on põhisuundade küsimusi käsitletud 72 töös.

Vaadeldaval ajavahemikul on avaldatud 2 monograafiat ja üle 100 teadus-

artikli. Seire, hinnangute ja rakendusuuringute töörühm korraldas järjekordne seminari, kus kuulati 15 teadusettekannet (lisa 15)..

Komisjon märkis perspektiivsuundade teadus- ja rakendusuuringute tähtsust ja jätkamise vajadust.

Komisjon otsustas:

1. Võtta poolte informatsioon rakendusuuringute põhisuundade realiseerimisest teadmiseks.
2. Soovitada pooltel teadusuuringute kavandamisel lähiperioodiks peatähelepanu pöörata hajureostuse iseloomu uurimisele, sh selle looduslikule komponendile, fosforiprobleemile Peipsis ja järves toimuvate protsesside modelleerimisele ning kaugseiremeetodite arendamisele.
3. Soovitada komisjoni töörühmadel jätkata teadus- ja rakendustööde täitmise jälgimist, analüüsida tööde käigus saadud tulemusi ning valmistada ette ja esitada asjakohased ettepanekud komisjonile.

8.

Kaheksanda küsimuse kohta kuulas komisjon Venemaa poole ette-kannet ja Eesti poole informatsiooni Narva veehoidla kasutuseeskirja kohta.

Ettekande esitas M. Kazmina (lisa 16).

Venemaa pool teatas „Narva veehoidla veeressursside kasutuseeskirja“ eelnõu väljatöötamisest ja kooskõlastamisele saatmisest pädevatesse Venemaa Föderatsiooni föderaalsetesse ning Leningradi oblasti täitevvõimu oeganitesse .

2013.–2014. aastaks on kavandatud „Narva veehoidla tehnilise ekspluatatsiooni ja heakorra eeskirja“ eelnõu väljatöötamine, kooskõlastamine ja kinnitamine.

Komisjon otsustas võtta Venemaa poole informatsioon teadmiseks.

9.

Üheksanda küsimuse kohta – Eesti-Venemaa piiriveekogude kaitse ja kasutamise ühiskomisjoni XIV istungi otsuste täitmine töörühmades – kuulas komisjon töörühmade informatsiooni komisjoni XIV istungi otsuste täitmise kohta (lisa 17).

Informatsiooni esitasid H. Liiv, R. Talkop ja M. Kazmina.

Komisjon märkis, et komisjoni töörühmadel on Eesti-Venemaa piiriveekogude kaitse ja kasutamise ühiskomisjoni XIV istungi otsused täidetud.

Komisjon otsustas lugeda töörühmade töö XIV ja XV istungi vaheajal rahuldavaks.

10.

Kümnendas küsimuses kuulas komisjon töörühmade juhtide informatsiooni töörühmade jooksvate ja perspektiivplaanide kohta.

Ettekandega esinesid H. Liiv, R. Talkop.

Komisjon otsustas:

1. Kinnitada töörühmade jooksvad tööplaanid aastateks 2012–2013 (lisad 18, 19).
2. Kiita heaks piiriüleste vete kaitse ja säästliku kasutamise alase pikaajalise koostöö perspektiivplaan aastani 2015 (lisa 20).
3. Kinnitada Narva jõe vesikonna, Peipsi-Pihkva järv kaasa arvatud, piiriveekogude seireprogramm 2015. aastani (lisa 21).

11.

Üheteistkümnenda küsimuse osas – komisjoni XVI istungi toimumise aeg, koht ja päevakord – võttis Komisjon vastu Venemaa poole ettepaneku korraldada komisjoni XVI istung 2013. aasta III kvartalis Peterburis Venemaal järgmise esialgse päevakorraga:

1. Narva jõe vesikonna, Peipsi-Pihkva järv kaasa arvatud, veemajanduse olukord ja veemajandusmeetmed 2012. aastal.
2. Veemajanduskavade / veemajandusskeemide (СКИОВО) väljatöötamise ja täitmise käik.
3. Piiriveekogude seisund seire-, ühisekspeditsioonide ja teadusuuringute andmete põhjal.
4. Veeproovide hüdrokeemiliste näitajate analüüsitulemuste võrreldavus ning võrdluskatsete tegemise kord.
5. Teadus- ja rakendusuuringute põhisuundade realiseerimine.
6. Narva Hüdroelektrijaama hüdrotehniliste rajatiste seisukord.
7. Narva veehoidla kasutamise eeskirjast.
8. Eesti-Venemaa piiriveekogude kaitse ja kasutamise ühiskomisjoni XV istungi otsuste täitmine töörühmades.
9. Komisjoni töörühmade jooksvad ja perspektiivplaanid.
10. Komisjoni XVII istungi toimumise aeg, koht ja päevakord.

Komisjoni sekretäridel kooskõlastada päevakord kaks kuud enne istungit.

Komisjoni töö kulges konstruktiivse koostöö ja vastastikkuse mõistmise õhkkonnas.

Käesolev protokoll on allkirjastatud 2012. aasta 19. septembril Tartus kahes võrdse õigusjõuga eksemplaris eesti ja vene keeles.

Eesti Vabariigi poolt

R. Annus

Venemaa Föderatsiooni poolt

M. V. Seliverstova